

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет хореографічного мистецтва

Кафедра народної хореографії

Силабус

навчальної дисципліни

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА»**

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

освітньо-професійна програма

«Сценічне мистецтво»

рівень вищої освіти - другий (магістерський)

2024 рік

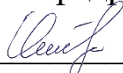
Силабус склала

Доцент кафедри народної хореографії, кандидат філософських наук , доцент
Тетяна БРАГІНА

Силабус затверджено на засіданні кафедра народної хореографії

Протокол № 1 від _23_ серпня 2024 р.

Завідувачка кафедри народної хореографії

 Карина ОСТРОВСЬКА

Зміни до силабусу оновлено на засіданні кафедра народної хореографії

Протокол № 3 від _27_ жовтня 2024 р.

Завідувачка кафедри народної хореографії

 Карина ОСТРОВСЬКА

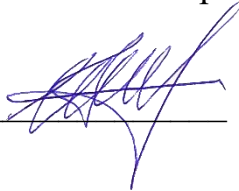
Силабус затверджено на засіданні ради факультету хореографічного мистецтва

Протокол № _1_ від «_26_» серпня 2024 року

Голова ради факультету ХМ Ірина МОСТОВА

Зміни до силабусу оновлено на засіданні ради факультету хореографічного мистецтва

Протокол № _4_ від «_29_» жовтня 2024 року

Голова ради факультету ХМ Ірина МОСТОВА

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	Сучасні проблеми світового та вітчизняного мистецтвознавства
2.	Викладачі	 Брагіна Тетяна Михайлівна https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/sm/r/r_b_g.html
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	Брагіна Тетяна Михайлівна tetiana_brahina@xdak.ukr.education braginat058@gmail.com 099 258 0797
4.	Інформація про консультації / дні занять	Графік консультацій є гнучким, за попередньою домовленістю зі здобувачем / Дні занять згідно з розкладом https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/rozklad/rozklad.html
5.	Логіка вивчення курсу	Пререквізити: Навчальна дисципліна функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку як із багатьма суспільними науками (історія світової художньої культури, філософія, етика, естетика, соціологія та ін.), так і з тими, що сфокусовані на проблемах театрального мистецтва. Тісними є взаємозв'язки даної навчальної дисципліни з загальною психологією (творчі здібності митців та особливості їх реалізації, активізація творчого потенціалу, а також умови формування і розвитку творчих особистостей в історичній динаміці). Постреквізити: Набутий студентами у ході вивчення навчальної дисципліни «Сучасні проблеми світового та вітчизняного мистецтвознавства» фрагмент соціокультурного досвіду у вигляді системи знань, умінь, норм і цінностей стане теоретичним підґрунтям

		у підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт та подальшого навчання на III освітньо-науковому рівні.
--	--	---

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Зміст курсу формує теоретико-методологічні засади розуміння сутності сучасного мистецтва, сучасних художніх практик та їхнього осмислення у мистецтвознавчих студіях нашої країни та поза її межами.

3. МЕТА КУРСУ

Мета - сформулювати цілісне уявлення про актуальні проблеми мистецтвознавства, притаманні світовому та вітчизняному дискурсам.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 ЗК 06. Здатність бути критичним і самокритичним.
 ЗК 011. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
 ЗК 013. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
 СК 05. Здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад культурно-мистецьких процесів.
 СК 09. Здатність брати участь у громадських дискусіях, пов'язаних з питаннями історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій розвитку.
 СК 11. Здатність до спілкування в діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю в галузі сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій, зокрема, на міжнародному рівні.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 01. Володіти культурою мислення, здатністю до узагальнення, аналізу і синтезу в професійній діяльності.
 ПРН 13. Вміти орієнтуватися у напрямках та концепціях сучасного художнього життя, у розвитку сценічного мистецтва, осмислювати тенденції сучасних культурно-мистецьких процесів.
 ПРН 17. Брати участь у розробці й реалізації просвітницьких проєктів, спрямованих на популяризацію історичних досягнень українського й світового сценічного мистецтва, пропагувати високохудожні витвори сучасного мистецтва.
 ПРН 19. Вміти презентувати на громадських форумах і конференціях продукт власної творчості, працювати з документами творчих грантів у сфері сценічного мистецтва.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	вибіркова компонента	
Формат курсу	денна /заочна форма навчання, 2 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів – 3.0	
	денна	заочна
	загальна кількість годин	
	90	
	Аудиторних	
	30	8
	Лекційні	
	20	4
	Семінарські	
	10	4
	самостійна робота	
	60	82
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Переносна мультимедійна система: Проектор ViewSonic VS13870 2015 р. Колонки Sven BF21R 2015 р. Переносний	

	екран.Ноутбук Lenovo ThinkPad T480S (введення у експлуатацію – 2022 р.). Програмне забезпечення: Firefox 130.0.1, Chrome 129.0.6668.70/71, LibreOffice 24.8.2, OpenOffice 4.1.15, PDF XChange Viewer 10, 7-zip 23-01, Zoom 6.2.0 (не потребує ліцензування). Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education у разі навчального процесу онлайн.
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекції / семінари Методи: - <i>за джерелом передавання та сприйняттям здобувачами навчальної інформації:</i> словесні, наочні, практичні методи; - <i>за логікою передавання та сприйняттям здобувачами навчальної інформації:</i> індуктивні та дедуктивні методи; - <i>за стимулюванням навчально-пізнавальної діяльності:</i> методи стимулювання пізнавальних потреб та інтересів, методи стимулювання обов'язку та відповідальності. дискусії, проблемні ситуації, креативне створення сценарних планів, командна робота.
Поточний контроль	Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах тем. Оцінюються і завдання, виконувані в аудиторії / онлайн : усне опитування, конспектування літературних джерел, завдання, виконувані під час самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Залік
Політика курсу*	Умовами опанування навчальної дисципліни є: ● систематичне виконання усіх поставлених завдань; ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); ● дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); ● запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pb22.pdf ● невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvks2.pdf) ● визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання

	результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf
--	---

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
І КУРС												
ІІ семестр												
Розділ 1. Теорія мистецтвознавчого дослідження												
Тема 1. Мистецтвознавство як наука	7,5	0,5		2		5	7.5	0.25		0.5		6.75
Тема 2. Методологія дослідження мистецтвознавчої проблематики ³	8,5	1,5		2		5	8.5	0.25		0.5		7.75
Тема 3. Мистецтвознавче дослідження, його жанри та форми	7	2				5	7	0.5				6.5
Тема 4. Художня критика, її функції, форми та завдання	7	2				5	7	0.25				6.25
Тема 5. Принципи аналізу та інтерпретації творів сучасного мистецтва	9	2		2		5	9	0.25		1		7.75
Разом за розділом 1	39	8		6		25	39	1.5		2		35.5
Розділ 2. Мистецтвознавча думка у світовій та вітчизняній культурах												
Тема 6. Формально-стилістичний метод як актуальна проблема сучасного мистецтвознавства	9	2		2		5	9	0.5				8.5
Тема 7. Структурний аналіз у сучасному мистецтвознавстві	7	2				5	7	0.5				6.5
Тема 8. Іконографія, іконологія в мистецтвознавстві	9	2		2		5	9	0.25		2		6.75
Тема 9. Семіотика і герменевтика в методології мистецтвознавства	7	2				5	7	0.25				6.75

Тема 10. Етномистецтвознавство як актуальний напрям сучасних студій мистецтва	6	1				5	6	0.25				5.75
0.25Тема 11. Міждисциплінарні тенденції сучасного мистецтвознавства	6	1				5	6	0.25				5.75
Тема 12. Сучасні студії сценічного мистецтва	7	2				5	7	0.5				6.5
Разом за розділом 2	51	12		4		35	51	2.5		2		46.5
Усього годин	90	20		10		60	90	4		4		82

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Розподіл балів за формами контролю:

- усне опитування – 16 балів (8 тем по 2 бали);
- доповідь на семінарському занятті – 30 балів (5 тем по 6 балів);
- самостійна робота - 24 бали (12 тем по 2 бали).

Залік (тести) – 30 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточна успішність												Залік	Усього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	30	100
8	8	4	4	8	8	4	8	4	4	4	4		

Рейтингова оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS здійснюється згідно з Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХДАК.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної ді- яльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		ЗАЛІК
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
74-81	C	Зараховано
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи (питання, які будуть розглянуті на занятті)	Рекомендована література	Кількість балів, які може отримати здобувач
I курс			
II семестр			
Семінарське заняття 1. Пролегомени вивчення сучасного мистецтва	1. Розмежування понять сучасне, модерне, постмодерне, контемпорарне мистецтво в мистецтвознавстві та культурології. 2. Хронологічні рамки сучасного мистецтва. 3. Критерії сучасного мистецтва. 4. Актуальне мистецтво	1;3	6
Семінарське заняття 2. Методологія студій сучасного мистецтва	1. Використання формального-стилістичного методу Г. Вольфліна у студіях сучасного мистецтва. 2. Концепція методів бачення Г. Вольфліна. 3. Мистецтвознавчі дослідження А. Варбурга. 4. Вплив В. Воррінгера на художню критику (теоретичне обґрунтування абстрактного мистецтва). 5. Методологічний інструментарій українського мистецтвознавства.	1;2 ;3; 4; 5; 6; 7	6
Семінарське заняття 3. Місце іконології в сучасному мистецтвознавстві	1. Теоретичне становлення іконологічного методу в західному мистецтвознавстві. 2. Іконологічний метод Е. Панофські. 3. Іконологічна школа Е. Панофські в західному мистецтвознавстві. 4. Е. Гомбріх та його досвід поєднання іконологічного неоплатонізму з аристотелівським номіналізмом (мистецтво як риторична знакова активність – художника і глядача). 5. Іконологічні аспекти і проблеми інтерпретації творів мистецтва в книзі Г. Зедльмайра «Мистецтво та істина: теорія і метод історії мистецтва». Герменевтика мистецтва як сучасна форма змістового	1;2 ;3; 4; 5; 6; 7	6

	підхода (досвід подолання неоплатонічних тенденцій іконології). 6. Аналіз твору сучасного мистецтва із застосуванням іконологічного методу (за вибором студента).		
Семінарське заняття 4. Інтерпретація мистецтва у концепціях А. Рігля та М. Дворжака	1. А. Рігль та проблема історизму в мистецтвознавстві. 2. Концепція «художньої волі» А. Рігля: відносини між формою і площиною як об'єктивна основа художнього стилю. 3. Зображення об'єктивного та суб'єктивного в живописі: книга А. Рігля «Голландський груповий портрет». 4. Духовно-історичний метод М. Дворжака: концепція історії мистецтва як історії духа. 5. Продемонструйте можливість застосовності методів А. Рігля та М. Дворжака до характеристики творів сучасного мистецтва (українського та світового, за вибором студента).	1;2 ;3; 4; 5; 6; 9; 10	6
Семінарське заняття 5. Підходи художньої критики у сучасному мистецтвознавстві	1. Методологічна «інтермодальність» і релятивізм критичного підходу (вільне оперування усіма методами стосовно конкретних завдань оціночного судження). 2. Есеїзм як літературно-критичний жанр Інсталяційний підхід в кураторському проєкті. 3. Філософський есеїзм: Х. Ортега-і-Гассет, М. Гайдеггер. 4. «Епістемологічна поетика» Г. Башляра та її вплив на мистецтвознавство. 5. С. Зонтаг «Проти інтерпретації» . 6. Р. Краус: фемінізм, деконструктивізм, психоаналіз як тематичні інструменти постмодерну в художній критиці. «Справжність авангарду та інші модерністські міфи». 7. Створіть власний критичний есей на тему твору сучасного мистецтва (за вибором здобувача).	1;2 ;3; 4; 5; 6;	6

10. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Актуальність історичної концепції класичного мистецтва І. В. Вінкельмана для сучасних студій мистецтва.
2. Метод історико-художнього і документального вивчення творів старого італійського мистецтва К. Ф. фон Румора.

3. Я. Буркхардт як історик мистецтва.
4. Позитивізм/неопозитивізм у теорії та історії мистецтва.
5. Теоретичні основи формалістичного мистецтвознавства.
6. Формально-стильовий метод аналізу в сучасному мистецтвознавстві.
7. Вьольфлін про «лінійний» і «мальовничий» стилі в історії мистецтва.
8. «Художня воля» А. Рігеля і його теорія історичного розвитку мистецтва.
9. Етнопсихологічна теорія художньої творчості та історичних стилей В. Воррінгера.
10. Ідейно-художня концепція історії мистецтва М. Дворжака.
11. Європейське мистецтво у потрактуванні Г. Зедльмайра.
12. Ідеї провідних представників Віденської школи історії мистецтва.
13. Метод художньої критики.
14. Взаємозв'язок історії, теорії, критики мистецтва у сучасному мистецтвознавстві.
15. Музейний знавець як критик та історик мистецтва.
16. Методологічна еволюція іконографічного аналізу.
17. Е. Маль і розвиток іконографічних досліджень у зарубіжній науці.
18. Іконологія Варбурзької школи.
19. Концепція «прихованого символізму» в історії мистецтва.
20. Метод символіко-іконографічної інтерпретації творів образотворчого мистецтва та архітектури в сучасній науці.
21. Психологічні теорії в методології історії мистецтва.
22. Методи соціологічного аналізу історії мистецтва і художньої творчості.
23. Митці, меценати, замовники – одна з проблем соціології мистецтва у новітньому зарубіжному мистецтвознавстві.
24. Специфіка аналізу художніх феноменів у методології сучасного мистецтвознавства.
25. Загальна структура науки про мистецтво, типологія її методів.
26. Критерій емпіричної верифікованості знання в неопозитивізмі та проблема його застосовності в мистецтвознавстві.
27. Основні значення терміна «форма». Проблема стилю як явища і поняття.
28. Проблеми духовно-історичного методу: межі універсальної історії стилю як історії форм свідомості і мислення.
29. Ернст Гомбріх – іконологія як психологія пам'яті та зорових уявлень.
30. Варбурзький гурток, Бібліотека Варбурга, Інститут Вар-бурга (історія іконологічного руху в Німеччині, Англії).
31. Семіотика як пояснювальна методика в мистецтвознавстві.
32. Проблематика етнічної приналежності творів мистецтва та її інтерпретація в українському мистецтвознавстві.
33. Залучення до методології мистецтвознавства психоаналізу, гештальт-психології, герменевтики та феноменології студіях Г. Зедльмайра.
34. Мистецтвознавство в добу постмодернізму.
35. Художня критика та її відношення до мистецтвознавства як науки.
36. Поняття художньої волі і його роль у потрактуванні історії мистецтва.
37. Становлення вітчизняного наукового мистецтвознавства.
38. Гендерний жанр мистецтвознавства. Г. Поллок.
39. Деконструктивізм як метод критичного аналізу твору сучасного мистецтва.
40. Семіотика в мистецтвознавстві. Основні поняття семіотики, структура семітичного знання.

41. Аналіз творчості сучасних дослідників: Н. Акчуріна-Муфтієва, І. Безгін, Г. Веселовська, Т. Кара-Васильєва, Н. Корнієнко, І. Міщенко, О. Новицька, Т. Павлова, Л. Савицька, М. Селівачов, Л. Соколюк, Т. Стефанишин, О. Сторчай, Н. Урсу (за вибором здобувача).
42. Проблеми і досягнення сучасного світового мистецтвознавства (творчість Жюдіт Бенаму-Юз, Клемента Грінберга, Брендона Тейлора – за вибором здобувача).
43. Науковий доробок мистецтвознавців ХДАК: проблематика, методологія, емпіричний та теоретичний рівні мистецтвознавчих студій. Верифікація та презентація результатів.
44. Вивчення проблеми стильової різноманітності сучасним мистецтвознавством.
45. Моральні проблеми сучасного мистецтвознавства.
46. Епістемологічні проблеми сучасного мистецтвознавства.
47. Здійснити огляд наукової періодики та підготувати доповідь-рецензію на статтю з таких видань:
Сучасне мистецтво
Художня культура: актуальні проблеми
Мистецтвознавство України
Арт-курсив
МІСТ (Мистецтво. Історія. Сучасність. Теорія)
Мистецькі обрії
Український театр (за вибором здобувача).

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО СИМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Постмодерністська модель світу в мистецтвознавстві.
2. Проблеми методології в системі мистецтвознавчого знання.
3. Культурно-історичний метод: умовність поняття, філософські корені, актуальність для мистецтвознавства.
4. Структурний аналіз у сучасному мистецтвознавстві.
5. Структурний аналіз у працях Г. Зедльмайра.
6. Концепція художньої волі А. Рігля.
7. Інституціоналізація сучасного мистецтвознавства.
8. Тілесність як антропологічна цінність постмодерну та її дослідження в мистецтвознавстві.
9. Іконографічний метод мистецтвознавства: світові та вітчизняні аплікації.
10. Герменевтика як форма змістового підходу в мистецтвознавчих студіях.
11. Проблеми стилю та форми у працях Е. Гомбріха та К. Фідлера.
12. Формально-стилістичний метод Г. Вольфліна.
13. Мистецтвознавчі студії архітектури постмодернізму.
14. Візуальна культура та символічна форма в іконології Е. Панофські.
15. М. Дворжак: історія мистецтва як історія духа.
16. Мистецтвознавча аналітика візуальної культури Е. Гомбріха.
17. Мистецтвознавчі студії у галузі сценічного мистецтва.
18. Візуальне мистецтво та образне ядро у вченні Г. Зедльмайра.
19. Сучасні центри науково-дослідницької роботи в мистецтвознавстві.
20. Вплив глобалізації на розвиток сучасного мистецтвознавства.
21. Соціологічний напрям сучасного мистецтвознавства (дослідження проблем організації художнього життя).
22. Видовищність у площині культуротворчих процесів постмодернізму: мистецтвознавчий аналіз.
23. Феномен художньої критики, її функції, форми, завдання.

24. Наукове осмислення взаємодії науки і мистецтва в science art.
25. Особливості культурологічного мистецтвознавства.
26. Принципи аналізу та інтерпретації творів образотворчого мистецтва у сучасних студіях.
27. Семіотика в мистецтвознавстві.
28. Мистецтвознавчі студії феномену кураторства в сучасному мистецтві.
29. Мистецтвозначна концепція співвідношення понять modern, postmodern, contemporary arts.
30. Сучасне дослідження у галузі мистецтвознавства, його жанри і форми.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1.

2. Абрамович І. «Нова українська скульптура» та спрямування сучасного українського мистецтва. Сучасне мистецтво. Збірник наукових праць. 2022. № 18. С. 131-140.
3. Алфьорова З.І. Межі видимого. Становлення візуального мистецтва: монографія / З. І. Алфьорова; М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури. — Х.: ХДАК, 2008. — 267 с.
4. Алфьорова З.І. Повернення до нелокальності: про методологічні «зсуви» в культурології і мистецтвознавстві // А. М. Алфьоров, З. І. Алфьорова // Культура України. Сер. Культурологія: зб. наук. пр. — Харків., 2017. — Вип. 55. — С. 8-17.
5. Безклубенко С. Мистецтво: терміни та поняття: Енциклопедичне видання у 2 т. Київ: Наука, 2010.
6. Голуб О. Аналіз творчих мотивацій митців у період радянського ідеологічного тиску. Мистецтвознавство України. 2022. № 22. С. 12-19.
7. Енциклопедія постмодернізму / [під ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко]. — К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. — 503 с.
8. Кара-Васильєва Т. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація / Т. Кара-Васильєва // Вісник НАН України.— 2014.— № 8.— С. 33-39.
9. Клековкін О. Ю. Mise en scène: Ідеї. Концепції. Напрями / О. Ю. Клековкін; Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України. — Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. — 800 с.
10. Криволапов М. До питання розвитку українського мистецтвознавства у ХХ столітті. / М. Криволапов // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. 2007. Вип. 14. С. 38-49.
11. Личковах В. Авангард—постмодернізм—універсалізм: зміна парадигм неklasичної естетики / В. Личковах // Філософська і соціологічна думка. — 1996. — № 7.
12. Маголіч І. Проблематика сучасного мистецтвознавства України. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Вип. 54. С. 41-50.
13. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ століття / ПСМАМУ ; [ред.-упоряд. О. О. Авраменко; редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), О. О. Авраменко, В. Я. Даниленко та ін.] : у 2 кн. —К.: Інтертехнологія, 2006. —Кн. 2. —656 с.
14. Протас М. Мистецтвознавство в контексті епістемологічної гібридності. — Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.31500/2309-8155.20.2020.220924>
15. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть / ПСМАМУ. — К. : ВХ [студіо], 2008. — 188 с.
16. Скиба М. Класичний музей і сучасне мистецтво [Електронний ресурс] / Микола Скиба // Korydor. — 2011. — Режим доступу до ресурсу : <http://korydor.in.ua/texts/511-Klasichniy-muzey-i-suchasne-mistetstvo>.
17. Станкевич М. Сім великих теорій мистецтва / М. Станкевич // Мистецтвознавство'12 : наук. збірн.— Львів: СКІМ, 2012.— С. 9-20.

18. Триколенко С. Т. Філософське осмислення драматургічної проблематики як підґрунтя сценографічного рішення / С. Триколенко // Молодий вчений. – 2014. – № 9. – С. 157–165.

19. Триколенко С. Т. Українська сценографія кінця XX – початку XXI ст.: основні тенденції розвитку та авторські позиції. Дис. канд. мистецтвознавства. Київ, 2016. 239 с.

20. Харченко П. Гендер-тема в мистецтві нових медіа. Сучасне мистецтво. Збірник наукових праць. 2022. № 18. С. 123-130.

21.

22. Юр М. Дискурс «академічне – експериментальне»: теорія та практика. Сучасне мистецтво. Збірник наукових праць. 2022. – №18. – С. 211–220.

Допоміжна

23. Беньямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності // Беньямін В. Вибране. Львів: Літопис, 2002. – 214 с.

24. Белград Д. Культура спонтанності. Імпровізація і мистецтво у повоєнній Америці. – К.: Факт, 2008. – 528 с.

25. Брагіна Т. Культурно-семіотична концепція Е. Кассіра як методологічна основа дослідження мистецтва / Брагіна Т. М., Гончарова О. С., Брагін Ю. А. // Search for scientific answers to the challenges of our time '2020 : conf. proc., December 28-29, 2020 / D. A. Tsenov Academy of Economics. - Svishtov, Bulgaria, 2020. - С. 108-111.

26. Бурлака В. Історія образу / Вікторія Бурлака // Історія образу. Мистецтво 2000- х. – К. : Фонд підтримки візуальних досліджень, 2011. – 206 с.

27. Голод І. Мистецтвознавство у національній освіті України / І. Голод // Мистецька школа в системі національної освіти України: навч.-метод. посібник.— Львів: Брати Сиротинські і К, 1999.— С. 15-25.

28. Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном і авангардом / Т. Гундорова // Слово і час. 2008. №4. С. 14 – 21.

29. Петрова О. Третє Око: Мистецькі студії (Монографічна збірка статей) / ІПСМ НАМ України. К.: Фенікс, 2015. 480 с.

30. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть / ІПСМ АМУ. К.: ВХ[студіо], 2008. ,188 с.: іл.

31. Смирна Л. Модерне, сучасне і новітнє мистецтво / Л. Смирна, В. Хаматов, А. Пучков. Сучасне мистецтво. Київ, 2016. Вип. 12. С. 158– 167.

32. Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві: Монографія / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: «Видавництво «Фенікс», 2017, 480 с.

33. Чепелик О. В. Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій, або Мультимедійна утопія / ІПСМ АМУ. ,К.: Хімджест, 2009. 272 с.: іл.

34. Art History after Modernism. Chicago. University of Chicago Press, 2003.

35. Art since 1900: modernism, antimodernism, postmodernism / [H.Foster, R. «Terra Incognita», Y. Bois, B. Buchloh]. – London: Thames & Hudson, 2007. – 704 p. 127. Babij L. A Short Guide to Contemporary Art in Ukraine [Електронний ресурс] / Larissa Babij // Art margins online. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://www.artmargins.com/index.php?option=com_content&view=article&id=459%3Aa-short-guide-to-contemporary-art-in-ukraine&Itemid=68. 128. Beckstette S., Graw I., Lochner O. Preface / Sven Beckstette, Isabell

36. Barclay P. Computer Art: Contradiction in Terms? / P. Barclay // N.Y. Arts Magazine. — 2004. ,Sept.-Okt.

37. Brahina T. Axiological content of the categories of sociology in the cultural reflections of M. Weber //International scientific conference «Particularities of art's influence on personality

development»: conference proceedings (February 7–8, 2024. Riga, the Republic of Latvia). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. P. 25-29.

38. Brahina T. The Combination of Diverse Artistic Approaches in Ouevre of S. Lifar» // Всеукраїнська науково-практична конференція «Культурні домінанти ХХІ століття: мистецька освіта», Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 30 вересня 2022 року, м. Київ; <https://nakkkim.edu.ua/science/vidannya-akademij>

39. Brahina T. Spiritual foundation of frtistic elite colaboration: case of Merce Cunningham and John Cage // Всеукраїнська наукова конференція «Науково-освітянська еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації», Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, 9 березня 2024 року. “SPIRITUAL FOUNDATION OF ARTISTIC ELITE COLLABORATION: CASE OF MERCE CUNNINGHAM AND JOHN CAGE ” - Всеукраїнська наукова конференція «Науково-освітянська еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації», Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, 29 березня 2024 р. // <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/abfea7a3-2d76-40bf-8ffc-8d212dc33b06/content#>

40. Dance on its own terms: histories and methodologies / edited by Melanie Bales and Karen Eliot / New-York: Oxford University press, 2013. – 448 p.

41. History of Art history in Central, Eastern and South-Eastern Europe: Jubilee International Conference celebrating The 200 Anniversary of the First Lecture on the History of Art at Vilna / Vilnius University (14– 16 September, 2010).– Torun', 2012.– Vol. 1– 300 s., Vol. 2– 286 p.

42. Kaye Nick. Postmodernism and Performance / Nick Kaye. — New York: St. Martin’s Press, 1994. — 180 p.

43. Pollock G. Vision and Difference: Feminism, Femininity and the Histories of Art. London: Taylor and Francis, 2003. 368 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури Режим доступу: <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
3. Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>.
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка Режим доступу: <https://korolenko.kharkov.com/>
6. Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
7. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
8. The Journal of Visual Culture: <http://www.journalofvisualculture.org/>
9. Centre for Visual and Cultural Studies (CVCS), Scotland, Edinburgh: <http://www.eca.ac.uk/index.php?id=691>
10. Культурологія: підручники [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>.
11. Культурологія. Історія культури [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books.htm>
12. Національна парламентська бібліотека України. Електронна бібліотека культура України <http://elib.nplu.org/view.html?&id=124>